

ταῦτα τὰς Ἀθήνας ἐπίσης ἐπισκεφθεὶς λίαν φιλόμουσος κ. **Κατινάκης**, διενήργησεν, ἅμα ἐπανελθὼν εἰς Λονδῖνον, συνεισφορὰν παρὰ τοῖς ἐκεῖ ὁμογενέσι, καὶ μετ' ἐκπλήξεως ἔλαβον ἐκεῖθεν συνεισφορὰν, ἣτις μετὰ τῆς τοῦ κ. Ἀνανιάδου, ἤρκεσεν εἰς τὴν ἔκδοσιν πέντε ἔτι τόμων τῶν Ἀπάντων, τῶν ΙΕ—ΙΘ. Ἐκεῖ δ' ἠναγκάσθην νὰ παύσω τὴν ἔκδοσιν, παραιτηθεὶς τῆς προθέσεως τοῦ νὰ περιλάβω εἰς ἓνα ἔτι ἢ πλείονας τόμους διαφόρους φιλολογικὰς ἢ πολιτικὰς πραγματείας, αἷς διεσπαρμέναις εἶχον ἐκδῶσθαι ἄλλοτε εἰς φυλλάδια ἢ ἑφημερίδας.

Καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν μὲν ταύτην τῶν πέντε τόμων οὕτως ἐδυνήθην νὰ ἐπαρκέσω. Ἀλλ' αὐτὴ οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον συνετέλεσαν εἰς τὴν αὕξησιν τῶν ἐμῶν πόρων, διότι ἕκαστος τόμος, ἅμα τυπωθεὶς, μετεφέρετο εἰς ἀποθήκην, ἔνθα κατετίθετο ἐπ' ἐνοικίῳ, καὶ ἔκτοτε οὐδέποτε ἔμαθον ὅτι οὐδὲ ἐν ἀντίτυπον αὐτοῦ ἐπωλήθη ἢ ἔλαβον αὐτοῦ ἀντίτιμον.

Ἐπιχειρήσεις φιλολογικαὶ ματαιούμεναι.

Ἐν ἣ ἵ λοιπὸν διετέλουν ἐντελεῖ ἀπορία, ἐζήτουν εἴτινα ἐδυνάμην νὰ εὕρω ἐργασίαν, ἐξ ἧς κἂν νὰ πορίζωμαι τὰ ἄφευκτα πρὸς τὸ ζῆν. Μαθὼν λοιπὸν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπρόκειτο διαγωνισμὸς πρὸς πενταετῇ παραδοχὴν τῶν διδακτικῶν βιβλίων, καθ' ὃ σχέδιον εἶχον ἐγὼ αὐτὸς ἄλλοτε διαγράψῃ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ἀνέλαβον τὴν σύνταξιν ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, μῆκος ἐχούσης 10 τυπογραφικῶν φύλλων κατὰ τὸ πρόγραμμα. Ἀλλ' οἱ κόποι μου ἀπέβησαν μάταιοι, διότι τῆς ἐμῆς προεκρίθη ἡ ἤδη εἰς τὰ σχολεῖα προεισηγμένη. Ἀφ' οὗ δ' οὕτως ἐνταῦθα ἀπέτυχον, μοὶ ἐπροτάθη ὑπὸ τινος τῶν ἐκδοτῶν ἡ ἐπιτομωτάτη σύνταξις τῶν πρωτίστων συμβάντων τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, αἵτινα ὑπὸ πλείστων συνοδευόμενα εἰκονογραφίῳ, θ' ἀπετέλουν ὠφελιμωτάτην ἀνάγνωσιν διὰ τὰ μικρὰ παιδία, καὶ προσέτι λίαν ἐπιζήτητον καὶ ἐπικερδεστάτην διὰ τε τὸν ἐκδότην καὶ διὰ τὸν συντάκτην. Ἐπεδόθην, ἐπομένως, καὶ εἰς ταύτην τὴν

ἐνασχόλησιν, ἀλλά, περατωθεῖσα καὶ δοθεῖσα εἰς τὸν ἐκδότην, ποτὲ δὲν ἐξεδόθη.

Κατόπιν δ' ἀποταθεὶς πρὸς με ὁ Γερμανὸς βιβλιοπώλης κ. Οὐίλβερν, μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι προϋτίθετο νὰ ἐκδώσῃ εἰς μικρὰ καὶ εὖωνα τομίδια **Βιβλιοθήκην τοῦ Δαοῦ**, ἧς μέγιστα ὑπελόγιζε τὰ κέρδη, καὶ μοὶ ἐπρότεινε ν' ἀναλάβω τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἔργου, ἐπὶ σπουδαίᾳ τῶν κερδῶν μερίδι. Συγχρόνως δὲ μοὶ ἐζήτησε νὰ τῷ συντάξω, ὥς εἰσαγωγὴν τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως, δύο τομίδια ἱστορίας τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, κατ' ἐπιτομὴν τῆς ἣν εἶχον ἐκδώσῃ ἄλλοτε Γαλλιστί. Καὶ τίς μὲν θὰ ἦν ἡ πρόθεσις ἢ τί τὸ σχέδιον τῆς τοιαύτης Βιβλιοθήκης καθαρῶς δὲν ἐδυνήθην ν' ἀντιληφθῶ, οὐδὲ ζητηθεὶς ὁ κ. Οὐίλβερν, ἐφάνη ἔχων ἢ ἐδυνήθη νὰ μοὶ δώσῃ καθαρὰς περὶ αὐτοῦ ἰδέας. Οὐχ ἦττον ὅμως, μέχρις οὗ γίνῃ ἡ περὶ τούτου σκέψις, ἐπείγεται νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἐπιτομὴν τῆς ἱστορίας τῆς φιλολογίας, δι' ὃ καὶ ἐπεδόθη ἀμέσως εἰς αὐτῆς τὴν σύνταξιν, καὶ ὅσον ἐπεδέχετο τάχιον ἔδωκα αὐτὴν εἰς δημοσίευσιν. Ἀλλ' ἐν ᾧ τὰ δύο τομίδια ἐτυποῦντο, ὁ ἐκδότης, χωρὶς οὐδόλως νὰ ἐρωτήσῃ ἢ νὰ συμβουλευθῇ ἐμέ, ὅστις ὑπετίθετο ὅτι διηύθυνον τὸ ἔργον, ἐξέδωκε δύο ἄλλους τόμους τῆς Βιβλιοθήκης. Τὸ μόνον μου δὲ κέρδος ἐκ τῆς ὅλης ἐπιχειρήσεως ὑπῆρξεν ἓν ἀντίτυπον τῶν ὑπ' ἐμοῦ γραφέντων τομιδίων, καὶ ἡ ἀγανάκτησις μέχρις ὕβρεων τινῶν τῶν συγχρόνων λογογράφων ἢ ποιητῶν, διότι εἶχον τὸ δυστύχημα ν' ἀγνοῶ αὐτοὺς ἕως τότε, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ τοὺς ἀγνοῶ καὶ εἰς τὰ μετέπειτα. Καὶ διὰ πάντα δὲ τὰ ἔκτοτε ἐκδοθέντα τομίδια, οὐδ' ἠρωτήθην ποτέ, οὐδέ πως ἀνεμίγην ἢ ἐνέχομαι εἰς αὐτῶν τὴν σύνταξιν.

Οὕτω διῆλθον οἱ ἐννέα πρῶτοι μῆνες ἀπὸ τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπανόδου μου, ἐν ἐργασίᾳ συντόνῳ μὲν καὶ διηνεκεῖ, ἀλλὰ δι' ἐμὲ ἐντελῶς στείρα. Καὶ ἐπειδὴ, οὐδ' ἡ ἐποχὴ ἐκείνη, οὐδ' αἱ μετέπειτα ἐβελτίωσαν τὴν χρηματικὴν θέσιν μου, ἀρκεῖ τοῦτο, νομίζω, ἵνα δικαιολογήσῃ τοὺς ἴσως οὐχὶ λίαν ἐλευθερίους κριθέντας ὅρους τῆς ἀγγελίας τῶν Ἀπομνημονευμάτων τούτων, ἅτινα, χωρὶς ἐκείνων, ἀνάγκη ἦν νὰ μείνωσιν ἀδημοσίευτα.

Δὲν παρέλειπον δ' ἐν τούτοις καὶ εἰς ἄλλας τινὰς μικρὰς φιλολογικὰς ἐργασίας νὰ ἐπιδίδωμαι, ἔξ ὧν ἐνίστε ὀλίγα ἐποριζόμην διὰ τὰς ἀναποφεύκτους ἀνάγκας μου. Οὕτως ἡ Ἑστία, ἐν ὅσῳ διηυθύνετο ὑπὸ τοῦ κ. Κασδόνη, ἀντήμοιβεν ἐλευθερίως ὅσα ἄρθρα τῇ ἔδιδον. Ἀφ' οὗτου ὅμως ἥλλαξε διεύθυνσιν, ἔπαυσεν ἔχουσα ἀνάγκην τῆς συνεργασίας μου· καὶ ἡμερολόγια δὲ μοὶ ἐζήτουν καὶ ἐλάμβανον παρ' ἐμοῦ ἄρθρα. Εἰς μάλιστα τῶν ἐκδοτῶν τοιούτου ἡμερολογίου, εἰς ὃν ἠναγκάσθην νὰ ὁμολογήσω ὅτι, εἰς ἃς διετέλουν περιστάσεις, δὲν ἐδυνάμην νὰ ἐργάζωμαι ἀμισθί, καὶ ἠναγκαζόμην νὰ πωλῶ τὸν καιρὸν μου, μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ἐννοεῖ τοῦτο, καὶ προθυμώτατα μοὶ ἐχορήγει, ἦν ἀπήτησα χρηματικὴν ἀμοιβήν. Ἀλλά, λαβὼν τὸ ἔργον μου, τὸ ἐξέδωκε καί, οὔτε τὴν χρηματικὴν ἀμοιβήν, οὔτε καὶ ἐν ἀντίτυπον τοῦ ἡμερολογίου ποτὲ μοὶ ἔπεμψε. Τίς ἦτο ὁ ἐντιμος οὗτος ἐκδότης τὸ ἀποσιωπῶ, διότι γράφω ἐδικά μου, οὐχὶ ἐδικά του ἀπομνημονεύματα.

Λεξικὸν ἀρχαιολογικόν.

Οὐ σπάνιαι δὲ μοὶ ἐπῆλθον καὶ ἄλλαι τοιαῦται ἀπογοητεύσεις, ὥστε εἶχον ἤδη φθάσῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν, ἀπαξ διὰ πάντοτε, νὰ θραύσω τὸν κάλαμον, ὅτε, κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔαρ, προσελθὼν μοι ὁ ἐκδότης κ. Κωνσταντινίδης, μοὶ ἐπρότεινε ν' ἀναδεχθῶ τὴν σύνταξιν λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαίας ἱστορίας καὶ ἀρχαιολογίας μετὰ πολυαρίθμων εἰκόνων. Καὶ ὑπὸ ἄλλας μὲν περιστάσεις τοὺς ὅρους πολὺ ἐπωφελεῖς δὲν θα ἔκρινον, διότι ἐπρόκειτο δι' ἐκάστην σελίδα εἰς μέγιστον ὄγδοον, σχεδὸν εἰς τέταρτον, συγκειμένην ἐκ δύο στηλῶν, νὰ λαμβάνω ἀμοιβήν δραχ. 3.10, ἥτοι χρυσᾶς 2.50, ἥ ἔστω καὶ 3 συνυπολογιζόμενου καὶ τοῦ χώρου τῶν εἰκόνων, ὧν ὅμως ἡ εὗρεσις καὶ ἡ ἐκλογή, οὐκ ὀλίγον ἐργώδης, ἦν καὶ αὕτη δι' ἐμέ. Τοιαύτη ἀμοιβή, καὶ δι' ἀπλῆν μετάφρασιν, ἴσως καὶ δι' ἀπλῆν ἀντιγραφὴν, μεγάλη δὲν θὰ ἐλογίζετο· ἀλλ' ἐγώ, ὅσα μὲν ἄρθρα εὗρισκον καλῶς